Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta (VNS 1/2017 vp)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Henna Busk
Pellervon taloustutkimus PTT
14.3.2017

Maahanmuuttajien työllistymisestä

- Monissa Euroopan maissa, Suomi mukaan lukien, maahanmuuttajien työllisyysaste alhaisempi ja työttömyysaste korkeampi verrattuna valtaväestöön (OECD)
- Maahanmuuttajien taustatekijöillä tutkitusti merkittävä vaikutus työllistymiseen
  - mm. maassaoloaika, maahanmuuttoikä, äidinkieli, koulutustaso, työmarkkinoiden yleinen rakenne ja talouden suhdanteet (esim. Husted et al. 2000; Åslund & Rooth 2007; Dustmann et al. 2010)
- Aktiivisen työvoimapolitiikan vaikutuksista maahanmuuttajien työllistymiseen tiedetään
  - erityisesti maahanmuuttajille räätälöidyillä työvoimapoliittisilla toimilla on saatu positiivisia lopputuloksia (Sarvimäki & Hämäläinen 2016)
  - työllisyys on korkeinta sellaisten toimenpiteiden jälkeen, jotka vahvistavat suoraan työelämässä hyödynnettävissä olevia taitoja (Eronen ym. 2014)
    - esim. kielitaitoa parantavat palvelut osana TE-toimistojen palveluja
- Suuri osa ulkomaalaistaustaisista ei-työllisistä pitää kielitaidon puutetta tärkeimpänä esteenä työllistymiselle (UTH-tutkimus 2014)
  - Kielikoulutusta ja sen yhdistämistä kattavasti työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin tulisi edelleen lisätä

Agenda 2030-toimintaohjelma

- Maahanmuuttajien työllisyysaste matalampi kuin valtaväestön
  - esim. vuonna 2014 ulkomaalaista syntyperää olevien ja suomalaista syntyperää olevien välinen ero työllisyysasteessa yli 8 %-yksikköä (OECD)
- Agenda 2030 -toimintaohjelmassa pyritään edistämään maahanmuuttajien kotoutumista
  - kotouttamisohjelman (2016-2019) mukaisesti
  - ohjelmassa mainitut tavoitteet ovat tarpeellisia maahanmuuttajien kotoutumisen edistämistä ajatellen
- Tutkimusten pohjalta nousee esille kaksi maahanmuuttajaryhmää, joiden kotoutumiseen tulisi erityisesti kiinnittää huomiota
  - maahanmuuttajanaiset
  - humanitaarisin perustein muuttaneet

Maahanmuuttajanaiset

- Maahanmuuttajanaiset työllistyvät miehiä huonommin (Busk ym. 2016; UTH 2014).
  - Perhetekijät, kuten naimisissa olo ja alaikäisten lasten lukumäärä vähentävät naisten työllistymisen todennäköisyyttä ja työuran pituutta (Busk ym. 2016).
  - Maahanmuuttajanaiset perheellistyvät usein nuorempana ja hoitavat lapsia kotona kotihoidontuella pidempään kuin valtaväestön naiset (Tervola 2015; Hardoy & Schøne 2010)
  - Kotona oleminen esim. hidastaa suomen kielen oppimista ja sosiaalista verkostoitumista
- Perheellisten maahanmuuttajanaisten tukeminen on tärkeää koulutuksen, kielitaidon ja työkokemuksen hankkimiseksi - joustavalla tavalla
- Maahanmuuttajanaisille tulisi olla tarjolla kevyempiä kotoutumispalveluja, joihin osallistuminen mahdollista lasten hoidon ohella
  - Yksi esimerkki kotoutumisohjelmassa mainittu osapäiväinen opetusjärjestely
  - Toiminta nyt pitkälti vapaaehtoistyön, yhdistysten ja seurakuntien varassa (esim. perhekerhot, ystävä-toiminta)

Humanitaarisin perustein muuttaneet

- Eri lähtömaaryhmistä tulleiden muuttajien välillä on suuria eroja työllistymisessä ja työurien kehityksessä (Busk ym. 2016; UTH-tutkimus 2014).
  - Erojen taustalla ovat muuttajien erilainen koostumus (esim. koulutustaso ja kielitaito) ja maahanmuuton syyt.
  - Lähtömaiden poliittistaloudelliset olot voivat vaikuttaa maahanmuuttajien kykyyn sopeutua yhteiskuntaan sekä kykyyn hankkia koulutusta ja työtä (Castraneda ym. 2015).
- Tutkimusten mukaan humanitaarisista syistä maahan muuttavat työllistyvät heikommin kuin perhesyistä muuttavat (esim. Bevelander 2011; Bevelander ja Pendakur 2014)
  - Myös Suomessa havaittu, että vähiten työuraa kertyy maassaoloaikana Lähi-idästä ja Somaliasta tulleille (Busk ym. 2016); suuri osa humanitaarisin perustein muuttaneita
- Humanitaarisin perustein muuttavien kotoutumiseen tulisi kiinnittää huomiota
  - Pitkäkestoinen ja stressaava turvapaikanhakuprosessi voi heikentää työmarkkinoille integroitumista (Hainmueller ym. 2016). Toisaalta, varhainen työmarkkinoille osallistuminen voi parantaa työmarkkinoille integroitumista tästä huolimatta (Bevelander & Pendakur 2009).
  - Myös kotoutumiskoulutukseen tulisi päästä riittävän nopeasti